

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשכ"ט*

באתי לגני אחותי כלה¹, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בהמאמר דיום ההסתלקות ויום ההילולא שלו², דאיתא במדרש רבה (במקומו) לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע"י ענינים בלתי רצויים נסתלקה השכינה מלמטה למעלה עד לרקיע השביעי, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין³, והורידה למטה בארץ. דענין זה (המשכת וירידת השכינה למטה בארץ) נעשה בעיקר⁴ ע"י המשכן שעשה משה כמ"ש⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וזהו צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עלי⁶, דזה שצדיקים (ועמך⁷ כולם צדיקים)⁸ יירשו ארץ שהוא ג"ע הוא מפני שהם משכינים (ממשיכים)⁹ בחי' שוכן עד מרום וקדושו¹⁰ שיהי' בגילוי למטה. ויש לומר, דע"פ מ"ש בהמאמר שפירושו וישכנו לעד עלי' הוא שהצדיקים ממשיכים בחי' עד שתהי' בגילוי למטה, בהכרח לומר שארץ שבפסוק זה הוא ארץ כפשוטו [שהרי עלי' קאי על ארץ דכאן], ומ"ש בהמאמר שצדיקים יירשו ארץ הוא ג"ע, הכוונה בזה היא לא לעולם הנשמות כמו שהם בלא גופים, אלא להג"ע כמו שהוא בארץ הגשמי, שהי' בו אדה"ר (בגופו הגשמי) קודם החטא, שאז היתה עיקר שכינה בתחתונים.

ב) וממשיך בהמאמר, שהעבודה שעל ידה נעשתה המשכת עיקר שכינה למטה (לאחרי שנסתלקה על ידי ז' הענינים הבלתי רצויים) היא העבודה

(* יצא לאור בקונטרס יו"ד שבט — תשמ"ט, "לקראת יו"ד שבט, יום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהררי"צ זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע . . מוצש"ק פ' בא ט' שבט תשמ"ט).

המאמר "מיוסד בעיקרו על פרק י"ט מהמשך, ויוצא לאור לקראת יו"ד שבט שנה זו — בו לומדים פרק הנ"ל בפעם השני".

(1) שה"ש ה, א.

(2) ד"ה באתי לגני ה'ש"ת (נדפס בסה"מ ה'תש"י ע' 111 ואילך), שניתן על ידי בעל המאמר ליו"ד שבט ה'ש"ת, יום הסתלקותו.

(3) ויק"ר פכ"ט, יא.

(4) משא"כ במ"ת — ראה ד"ה באתי לגני ה'תשכ"ח הערה 5 (לעיל ע' שו).

(5) תרומה כה, ח.

(6) תהלים לז, כט.

(7) ישע"י ס, כא.

(8) ע"פ מ"ש בפנים (וראה גם ד"ה באתי לגני הנ"ל ס"ב — לעיל ע' שח) שהכוונה ב"צדיקים" כאן היא (לא רק לשבעה הצדיקים שמאברהם ועד משה, אלא) גם ל"ועמך כולם צדיקים", יומתק מה שמביא בהמאמר הפסוק צדיקים יירשו ארץ גו' לאחרי (ובהמשך לזה) שאומר "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד".

(9) ראה מ"כ ומהרז"ו לבמדב"ר פ"ג, ב. מהרז"ו לב"ר פ"ט, ז.

(10) כ"ה בהמשך ההילולא. וראה ד"ה באתי לגני הנ"ל הערות 27-28 (לעיל ע' שח).

(* ראה ב"פתח דבר" לד"ה זה ה'תשכ"ח — לעיל ע' שו ובשוה"ג ב.

דאתכפיא ואתהפכא. כמאמר¹¹ כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, המשכת וגילוי עצמות אוא"ס שלמעלה משייכות לעולמות [שלכן נקראת המשכה זו בשם אסתלק, לפי שהוא גילוי האור שבבחינת רוממות¹²], שהוא בכולהו עלמין בשוה. דבעולמות יש ריבוי מדריגות עד אין קץ¹³. דזה שמבואר בכ"מ שישנם ב' עולמות, כמ"ש¹⁴ מן העולם ועד העולם, שהם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא¹⁵, הוא בכללות¹⁶, אבל בפרטיות הם מתחלקים לד' עולמות אבי"ע וי"ל דזהו מה שמביא בהמאמר בתחלת הענין מאמר המדרש¹⁷ נטה ימינו וברא שמים נטה שמאלו וברא ארץ, ולאח"ז מבאר "ההפרש בד' עולמות", דכללות כל העולמות נחלקות לשני דרגות כלליות, עולמות עליונים (שמים) ועולמות תחתונים (ארץ), ע"ד עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, אבל בפרטיות הן ד' עולמות אבי"ע, ובפרטיות יותר לריבוי עולמות עד אין קץ. וזהו החידוש והעילוי דאור זה שהוא "בכולהו עלמין", דהגם שיש ריבוי התחלקות בעולמות מראש כל דרגין עד סוף כל דרגין, מ"מ הוא בכולהו עלמין בשוה, לפי שהוא למעלה משייכות לעולמות. והמשכת אור זה שבכולהו עלמין בשוה היא על ידי העבודה דאתכפיא ואתהפכא.

ג) והטעם שע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא נמשך אור זה שלמעלה משייכות לעולמות, מבאר בהמאמר, כי יתרון האור הוא מן החושך דוקא¹⁸, דכאשר החושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור. ועפ"ז יש לומר, דהמשכת עיקר שכינה בתחתונים עכשיו (לאחרי שנסתלקה ע"י ז' הענינים הבלתי רצויים, מתחיל מחטא עה"ד) ע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא, היא נעלית יותר מהמשכת עיקר שכינה בתחתונים ע"י עבודת אדם הראשון¹⁹ בג"ע קודם החטא. כי העבודה אז היתה להמשיך אלקות מלמעלה, משא"כ עכשיו, שהעבודה היא להפוך החושך לאור, הנה ההמשכה שע"י עבודה זו היא המשכה נעלית יותר. וזהו²⁰ שהמשכן הי' מעצי שטים, שטים מלשון שטות²¹, כי העבודה דועשו לי מקדש היא להפוך השטות דלעו"ז לשטות דקדושה, ועי"ז נעשה ושכנתי בתוכם, המשכת עיקר שכינה בתחתונים, למעלה יותר מכמו שהי' קודם

-
- 11 ראה תניא פכ"ז ולקו"ת ר"פ פקודי (מזח"ב קכח, ב. וראה גם שם סז, ב. קפד, א). תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
 12 תו"א שם. וראה גם להלן סי"ד.
 13 ראה גם תניא פמ"ט (סט, א).
 14 תהלים קו, מח.
 15 זהר ח"א קנח, ריש ע"ב. לקו"ת קדושים כט, ג (וראה בהנסמן ב"מראי מקומות" לשם). שם לב, ד. ובכ"מ.
 16 ראה ג"כ שער היחוד והאמונה פי"א (פח, ב), ש"הם שני מיני עולמות".
 17 ראה פדר"א פי"ח. זח"ב כ, א. לז, א. פה, ב.
 18 קהלת ב, יג. וראה בארוכה ספר הערכים-חב"ד כרך ב ערך אור — ביחס לחושך ס"ח (ע' תקעה). וש"נ.
 19 ראה סה"מ עת"ר ע' רטו"ז, דזה שבתחלת הבריאה עיקר שכינה בתחתונים היתה — הוא שהעולם נברא באופן שיהי' מוכשר שימושך בו עיקר שכינה, אבל ההמשכה עצמה היתה ע"י העבודה ד"לעברה ולשמרה".
 20 בהבא להלן — ראה בההמשך פ"ג ואילך.
 21 ראה סנהדרין קו, א. ספרי ר"פ בלק. במדב"ר פ"כ, כב. תנחומא בלק טז.

החטא. וכח זה ניתן לכאו"א מישראל, שע"י שלוחם עם השטות דלעו"ז ומהפכו לשטות דקדושה, נעשתה המשכת עיקר שכינה בתחתונים, עד לדרגא הכי נעלית דעיקר שכינה, ועד להמשכת העצמות. ועי"ז דוקא²² נשלמת הכוונה דדירה לו ית' בתחתונים²³, שעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו²⁴ נעשה דירה לו ית', לו לעצמותו²⁵.

ד) וממשיך בהמאמר²⁶, דזהו שישראל נק' בשם צבאות הוי"ו²⁷, דכל אחד מישראל הוא חיל בצבאות ה' (צבא מלשון חיל), שיוצא למלחמה, לכבוש את העולם ולעשותו דירה לו ית'. ובכדי שישראל ינצחו את המלחמה, נותנים להם מלמעלה כחות מיוחדים על זה. דכמו שבמלחמה בגשמיות, בכדי לנצח את המלחמה מבזבזים את האוצרות²⁸, דהגם שע"ד הרגיל הם כמוסים וחתומים מעין כל רואה (ומכש"כ שאין משתמשים בהם אפילו לצורך גדול), ומ"מ בכדי לנצח את המנגדים מבזבזים כל האוצרות, והטעם לזה הוא כי הנצח מושרש בעצם הנפש, דשם (בעצם הנפש) אין שייך חשבונות, דעד"ז הוא גם למעלה, דשרש הנצח הוא בפנימיות הכתר בחינת לא אדם²⁹, ולכן, בכדי שהצבאות הוי"ו ינצחו את המלחמה, נותנים להם, ובאופן דבזבז, בחינת האוצר שלמעלה. ובכדי לבאר ענין האוצר שלמעלה, מקדים³⁰ מאמר התקו"ז³¹ אור א"ס למעלה מעלה³² עד אין קץ ולמטה מטה³² עד אין תכלית. ומבאר³³ שב' ענינים אלו הם (גם) ב' מדריגות באו"ס גופא. דלמטה מטה עד אין תכלית הוא האור שבבחינת גילוי בעצמותו כביכול וממנו בא אח"כ הגילוי בעולמות, ולמעלה מעלה עד אין קץ הוא עצם האור שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו. וענין האוצר שלמעלה הוא העצמות שלמעלה מאור וגילוי, גם מעצם האור. דהגם שגם עצם האור, מכיון שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו (כנ"ל) נק' אוצר, מ"מ מזה שגם עצם האור נק' בשם אור (גילוי), מובן, שעיקר ענין האוצר [שענינו הוא שהוא סתום ונעלם] הוא העצמות, שאינו בגדר אור כלל³⁴. ואוצר זה נותנים, ובאופן דבזבז, לצבאות הוי"ו, בכדי לנצח המלחמה.

22) משא"כ ע"י ההמשכה שע"י עבודת אדה"ר קודם החטא. ושני ענינים בזה: שעכשיו דוקא, לאחרי הירידה בעולם שנעשתה ע"י חטא עה"ד כו', נעשה "תחתון" ביותר; ושע"י הפיכת החושך דוקא נעשה יתרון האור, עד להמשכת העצמות, "דירה".

23) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

24) תניא שם. וראה לעיל הערה 22.

25) המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ — נסמן בד"ה באתי לגני ה'תשכ"ח הערה 32 (לעיל ע' שח).

26) פ"י ואילך.

27) וכמ"ש (בא יב, מא) ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי"ו מארץ מצרים.

28) ראה גם הנסמן להלן הערה 70. 92. ובכ"מ.

29) שמואל"א טו, כט.

30) בפ"ב שם.

31) ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ו"ח יתרו לך, סע"ג. וראה ספר הערכים-חב"ד כרך ד (השלמה לכרך ג) ערך או"ס (ד) ס"ז סק"ו. שם ס"ח. וש"נ. וראה ד"ה ונחה עליו רוח ה' גוי ה'תשי"ד (לקמן ח"ג ע' קצא ואילך). וש"נ.

32) הדיוק ד"למעלה מעלה, ו"למטה מטה" שני פעמים — ראה ד"ה הנ"ל ס"ז (לקמן ח"ג ע' קעו).

33) בפרקים טז"ז.

34) בפ"י"ז שם "ובחינה זו (עצם האור) היא הנקראת בשם אוצר", אבל בהמשך הענין שם, שאוצר הוא העצמות. וראה גם בסיום וחותם ההמשך, "המשכת אוצר העליון שהוא גילוי פנימי ועצמות אין סוף ב"ה".

ה) **וממשיך** בפרק י"ט (הפרק השייך לשנה זו³⁵), דמכיון שהנצח מושרש בעצם הנפש שלמעלה מכחות הגלויים [דכמו"כ הוא למעלה ששרש הנצח הוא בפנימיות הכתר, כנ"ל], לכן במדת הנצח יכולים להגיע לאוצר העליון. והיינו דזה שבכדי לנצח את המלחמה נותנים לישראל (ובאופן דבזבוז) האוצר שלמעלה הוא לא רק מפני ששרש הנצח הוא בדרגה כזו (פנימיות הכתר) שאין שייך שם חשבונות [ובדוגמת בזבוז האוצרות בשביל נצוח המלחמה בגשמיות, שמכיון שבעצם הנפש (שרש הנצח) אין חשבונות לכן בשביל הנצחון מבזבזים את האוצרות, אבל הנצחון והאוצרות הם שני ענינים], אלא שע"י הנצח מגיעים לאוצר העליון. ומוסיף בהמאמר "פירוש דהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח". דענין זה, שבמדת הנצח מתגלה ונמשך אוצר העליון, הוא חידוש גדול יותר מזה שע"י הנצח מגיעים להאוצר. דזה שע"י הנצח מגיעים לאוצר העליון, אף שהאוצר הוא סתום ונעלם, מצינו עד"ז גם בענין התשובה, וכמבואר בלקו"ת³⁶ בפירוש הכתוב³⁷ לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש, שע"י התשובה מעומק פנימיות הלב, בקשו פני, מגיעים לבחינת הפנים שלמעלה, פניך הוי'. דהגם שבחינת הפנים שלמעלה הוא למעלה מגילוי, כמ"ש³⁸ ופני לא יראו, הוא בבחינת המשכה מלמעלה למטה, אבל בבחינת העלאה את פניך הוי' אבקש³⁹. ומזה מובן בנוגע לענינו — מדת הנצח, דזה שע"י הנצח יכולים להגיע לאוצר העליון, "להגיע" מלמטה למעלה, אין זה חידוש כ"כ, ועיקר החידוש הוא שבמדת הנצח הוא התגלות והמשכת אוצר העליון, התגלות והמשכה מלמעלה. וצריך להבין, הרי ענינו של אוצר הוא שהוא סתום ונעלם, למעלה מבחינת גילוי [ובפרט לפי מה שנת"ל (סעיף ד) שעיקר ענין האוצר הוא העצמות שאינו בגדר אור כלל], והיאך שייך שתהי' התגלותו והמשכתו במדת הנצח.

והנה מבואר בלקו"ת שם³⁹, דע"י שהתשובה מגעת לבחינת פניך הוי' (בחינת הפנים שלמעלה מהוי'), נמשך משם להיות גילוי בחינת הוי' [שבכדי להמשיך שם הוי' מחדש, לאחר שפגם בהוי', צ"ל ההמשכה מבחינת הפנים שלמעלה מהוי'⁴⁰]. ומבואר שם, דמ"ש ופני לא יראו הוא שהפנים בעצמן אין באים לידי גילוי, אבל הגילוי נמשך משם. ועפ"ז הי' אפשר לומר לכאורה בנוגע לענינו, דמ"ש בהמאמר "דהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח", הכוונה בזה היא שבמדת הנצח נמשך גילוי מאוצר העליון, דגילוי זה הוא נתינת כח לנצח את המלחמה. אמנם, מלשון המאמר⁴¹ "וכל הון יקר שבהאוצרות ניתן לאנשי החיל" משמע שנותנים להם

35) תשכ"ט (שנת אמירת מאמר זה) — שנה הי"ט ללימוד ההמשך. ושנה זו (תשמ"ט) היא שנה הי"ט ללימוד ההמשך בפעם השני. — ראה ב"פתח דבר" לד"ה זה ה'תשכ"ח (לעיל ע' שו ובשוה"ג ב).

36) דרושים לשבת שובה סו, ג"ד.

37) תהלים כז, ח.

38) תשא לג, כג.

39) לקו"ת שם סח, א.

40) לקו"ת נצבים מה, ד. ובכ"מ.

41) בפ"ט. ועד"ז בפ"א.

את האוצרות עצמם (וכל הון יקר שבהם), ולא רק גילוי מהאוצרות. וכן מובן גם ממ"ש בהמאמר⁴² שבשביל הנצחון מבזבזים כל האוצרות. דמכיון שבזבזו הוא למעלה מכל מדידה והגבלה, א"א לומר שישנה הגבלה בהמשכה, ובהכרח לומר שבמדת הנצחון נמשך ומתגלה (גם) האוצר עצמו.

ו) ולכאורה הי' אפשר לומר, דזה שבמדת הנצח מתגלה ונמשך אוצר העליון הוא ע"ד הידוע⁴³ בענין אתערותא דלעילא שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם ובאה בדרך מתנה מלמעלה, שאינה שורה ומתגלה אלא לאחרי האתעדל"ת והאתעדל"ע שמתעוררת ונמשכת ע"י האתעדל"ת. דהגם שאתעדל"ע זו באה במתנה מלמעלה, מ"מ, צ"ל איזה כלי לזה, דקוב"ה לא שריא אלא באתר שלים⁴⁴, ולכן, בכדי שיהי' הגילוי של אתעדל"ע זו (הבאה בדרך מתנה) צ"ל השלימות דמעשה התחתונים [אתעדל"ת ואתעדל"ע שמתעוררת ונמשכת על ידה]. ועפ"ז הי' אפשר לומר, דמ"ש בהמאמר שהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח, הוא, שהנצח הוא דוגמת השלימות (אתר שלים) שבו הוא המשכת וגילוי האוצר. אבל ממ"ש בהמאמר ש"במדת הנצח יכולים להגיע לאוצר העליון פירוש דהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח", מוכת, דזה שבמדת הנצח מתגלה ונמשך אוצר העליון הוא (לא) מפני שהנצח הוא כמו אתר שלים, אלא מצד זה שהנצח מגיע באוצר העליון⁴⁵. וצריך להבין, והרי אוצר העליון הוא למעלה מגדר גילוי, והיאך שייך שע"י מדת הנצח יגיעו להאוצר באופן שע"י יבוא האוצר עצמו בהמשכה וגילוי.

ז) ויש לומר הביאור בזה בהקדים מ"ש אדמו"ר הזקן בתו"א ד"ה פתח אליהו⁴⁶, שהצמצום הי' רק בהאור ולא בהמאור. ומ"ש בכתבי האריז"ל⁴⁷ שע"י הצמצום נעשה חלל ומקום פנוי לעמידת העולמות, הכוונה בזה היא שהוא חלל וריק מן האור שלא נשאר בו אור וגילוי, שבכדי שיוכל להיות התהוות העולמות, גם עולמות הכי עליונים, עלה ברצונו ית' שהמקום שבו יהי' עמידת העולמות יהי' פנוי מן האור, אבל המאור נמצא בכל מקום. ומוסיף בתו"א, שבהמאור לא שייך צמצום ח"ו. היינו, דלא רק שלא הי' בו צמצום בפועל, אלא יתירה מזו שאין שייך בו צמצום. ואדרבא המאור הוא בהתגלות. דלא רק שע"י הצמצום לא נעשה העולם בהמאור [מכיון שהצמצום הי' רק בהאור ולא בהמאור, כנ"ל], אלא אדרבא, ע"י

(42) בפ"א.

(43) לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך.

(44) ראה זח"ג צ, ב.

(45) ואין לומר, דזה שהנצח מגיע באוצר העליון הוא באופן שע"י נמשך גילוי מאוצר העליון (ע"ד הגילוי דהוי' שנמשך מבחינת ה"פנים" ע"י שהתשובה מגעת בבחינת הפנים), ועי"ז הוא נעשה "אתר שלים" שמתגלה בו האוצר עצמו — כי עפ"ז נמצא שהתגלות האוצר עצמו הוא מצד מלמעלה ולא מצד זה שהנצח מגיע לשם, וממ"ש בהמאמר "פירוש כו", דזה שהתגלות והמשכת האוצר הוא במדת הנצח הוא פירוש על מ"ש לפני"ז "במדת הנצח יכולים להגיע לאוצר העליון", מוכח שגם התגלות והמשכת האוצר עצמו הוא מצד זה שהנצח מגיע לשם [בדוגמת האתדל"ע הנמשכת ומתעוררת ע"י האתעדל"ת, מצד זה שהאתעדל"ת מגעת לשם].

(46) פ' וירא יד, ב.

(47) ע"ח שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם.

הצמצום הוא התגלות המאור⁴⁸. וממשיך שם, דזהו הטעם שאפילו תינוקות יודעים שיש שם אלוהים מצוי [או כהלשון המובא במק"א⁴⁹, ששם שמים שגור בפי כל], כי המאור הוא בהתגלות למטה כמו למעלה (ואדרבא, עיקר התגלותו הוא למטה⁴⁸).

(ח) **והנה** זה שהמאור הוא בהתגלות בכל מקום, הוא באופן שאינו פועל בהמקום (ורק ידיעה כללית שיש אלוהים), כי כל פעולה היא ע"י אור וגילוי⁵⁰, משא"כ זה שהמאור הוא בהתגלות [דזה שהמאור הוא בהתגלות אינו ענין הגילוי⁵¹], אינו פועל בהמקום. ובכדי שזה יהי' באופן של גילוי פעולה בעולם, הוא ע"י שהזכרת שם שמים [הבאה מצד שהמאור הוא בהתגלות] היא בנוגע לעניני העולם. ויש לקשר זה עם הסיפור הידוע⁵² של אדמו"ר הזקן ששמע מרבו הרב המגיד ע"ד גודל ההשתדלות של הבעש"ט שישראל (אנשים נשים וטף) יאמרו דברי תהלה להשי"ת [כמו "ברוך השם", "געלויבט השי"ת" וכיו"ב] על זה שמשפיע להם בריאות ופרנסה, באמרו שתהלות ישראל הם פרנסתו של הקב"ה כביכול, כמ"ש⁵³ ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, שפרנסתו של ואתה קדוש (שעלי' הוא יושב כביכול) היא תהלות ישראל, שישראל משבחים ומהללים אותו ית' על זה שמשפיע להם בני חיי ומזוני רויחי. וביאר אדמו"ר הזקן⁵⁴ שהוא ע"ד דאיתא במדרש עה"פ⁵⁵ דמיתין רעיית, מפרנסתי הן שירעו אותי בשני תמידין בכל יום. וע"פ הידוע⁵⁶ בפירוש מרז"ל⁵⁷ ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, דכמו שפרנסה כפשוטה היא שעל ידה נעשה חיבור הנשמה עם הגוף עד"ז הוא גם הפרנסה למעלה שענינה הוא שתהי' המשכת והתלבשות אוא"ס בהספירות שנק' בשם גוף, מוכן, דזה שפרנסתו של ואתה קדוש הוא תהלות ישראל, הוא שע"י תהלות ישראל נעשה המשכת אוא"ס בהספירות, ועל ידם — בההשפעות שהקב"ה משפיע לישראל ע"י הספירות, ובפרט — באותם ההשפעות שישראל מהללים אותו ית' על זה שהשפיע להם השפעות אלו. דההשפעות כמו שהם מצד עצמם (לפני העבודה דתהלות ישראל), נמשכות ע"י הספירות שהם באין ערוך לגבי אוא"ס, וע"י שישראל מהללים אותו ית', את העצמות [שהרי כוונתם בזה שאומרים "ברוך השם", "געלויבט השי"ת" וכיו"ב היא לעצמות ית'], על זה שהשפיע להם ההשפעות, עי"ז נמשך גילוי עצמות אוא"ס בהשפעות

48 וראה סה"מ תרס"ב ע' שס. תרפ"ו ע' לה. תרפ"ח ע' קעג.

49 סה"מ תר"ס ע' מג. סה"מ קונטרסים ח"ב רצו, א. ובכ"מ.

50 שזהו מהטעמים על זה שההתהוות היתה ע"י האור דוקא (סה"מ תרנ"ז ע' נא. ובכ"מ).

51 דענין הגילוי הוא שיש בו איזו השגה, משא"כ זה שהמאור הוא בהתגלות הוא שהוא בהתגלות כמו שהוא בעצמותו, שלכן הידיעה שיש אלוהים מצוי אינה באופן דתפיסא, ובמילא אין זה ענין גילוי — ראה בארוכה סה"מ תר"ס, תרפ"ו וסה"מ קונטרסים שם.

52 סה"מ אידיש ע' 138 ואילך.

53 תהלים כב, ד.

54 סה"מ אידיש שם ע' 140.

55 שה"ש א, ט. שהש"ר פ"א, ט (1).

56 תר"א מקץ לג, ד. תרומה פ, א. לקו"ת האזינו עו, ב. וראה גם לקו"ת שה"ש ד"ה לסוסתי הב' ס"ד (יב, ג) וד"ה הנך יפה ס"א (יג, סע"ג ואילך). ועוד.

57 זח"ג ז, ב.

אלו. ועפ"ז יובן מ"ש בתורת הבעש"ט (הנ"ל) שתהלות ישראל שעליהם הקב"ה יושב ומתפרנס הם התהלות על זה שמשפיע להם בגשמיות ('פאָר דעם געזונט און פרנסה וואָס ער ב"ה גיט זיי"), כי בכדי שתהי' המשכת עצמות אוא"ס בענינים הגשמיים צריך להיות גם ההילול בענינים אלו.

ט) **ויובן** זה ע"פ הידוע⁵⁸ בענין אתעדל"ע הנמשכת ע"י אתעדל"ת, דהגם שזה שאתעדל"ת מעוררת וממשכת האתעדל"ע אינו מצד מעלת האתעדל"ת עצמה אלא מפני שכך עלה ברצונו ית', מ"מ, צ"ל האתעדל"ת בדוגמת האתעדל"ע הנמשכת על ידה. וכתורת הרב המגיד⁵⁹ עה"פ⁶⁰ ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, (דפירוש דמות כמראה אדם הוא) שכפי המדה שהאדם מראה מלמטה כן מראין לו מלמעלה. ויש לומר, שמקור ענין זה הוא מאמר הזהר"י⁶¹ תא חזי (שאפשר לראות זה בראי' מוחשית) כו', אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהרין לי' מעילא כו' חדוה דב"נ משיך לגבי' חדוה אחרא עילאה כו'. ויתירה מזו, שגם זה שע"י עבודת האדם נעשים הענינים למעלה⁶², כתורת הרב המגיד⁶³ על מרז"ל⁶⁴ דע מה למעלה ממך, דכל מה שלמעלה הכל הוא ממך, צריכה להיות העבודה בדוגמת הענין דלמעלה שנעשה על ידה. ויש לומר, שעד"ז הוא בהמשכת עצמות אוא"ס שע"י העבודה דתהלות ישראל, דהגם שבנוגע להמשכה עצמה אין שייך לומר לכאורה שהיא נמשכת ע"י העבודה⁶⁵, מ"מ, בנוגע להמקום שבו תהי' ההמשכה, צריכה להיות העבודה (ההילול) בענינים אלו שבהם תבוא ההמשכה.

ויש להוסיף, דבהמשכה שעל ידי תהלות ישראל, שני ענינים. המשכה כללית, כהפירוש⁶⁶ ביושב תהלות ישראל שעל ידי תהלות ישראל הוא נמשך למטה [שההמשכה נק' בשם ישיבה, כמו היושב שמשפיל קומתו], המשכה וגילוי בכלל⁶⁷ שנעשה ע"י (כללות ענין) ההילול מלשון בהלו⁶⁸ נרו⁶⁹, והמשכה שבדוגמת התלבשות

58 דרמ"צ קכג, א"ב. קנט, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

59 מאה שערים יז, ב. אגרות קודש אדמו"ר הצ"צ ע' שכד.

60 יחזקאל א, כו.

61 ח"ב קפד, ב.

62 דעשיית הענינים הוא מאוא"ס שלמעלה מציוור, ובמילא, זה שמובא לעיל דזה שהעבודה מעוררת האתעדל"ע הוא רק מצד רצונו ית' — בבחינה זו הוא עוד יותר, ואעפ"כ צריכה להיות בדוגמת הענין שנעשה על ידה.

63 לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' קצח (ג, סע"ג). או"ת קיב, ב (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך) — סי' תפ). "היום יום" יג אייר.

64 אבות פ"ב מ"א.

65 וכנ"ל ס"ה מלקו"ת שבת שובה, שההמשכה דבחינת הפנים שלמעלה מצד זה שעבודה מגעת לשם היא רק הגילוי מבחינת הפנים ולא הפנים עצמם. וראה להלן הערה 69.

66 לקו"ת קדושים כט, ג.

67 בלקו"ת שם (בתחלת הענין) "להמשיך גילוי מדותיו ית' .. ע"י שמשבחים ומהללים אותו במדות אלו". וענין זה (דהמשכת גילוי מדותיו ית') הוא ע"י שמהללים אותו "במדות אלו". אבל ענין ההילול עצמו הוא מלשון "בהלו נרו" (כהמשך הענין בלקו"ת שם), גילוי בכלל.

68 איוב כט, ג.

69 לקו"ת שם. והא דמשמע בלקו"ת שם שגם ההמשכה עצמה נמשכת ע"י תהלות ישראל — אף

בענין פרטי (ע"י שהתהלכות ישראל הם בנוגע לענינים פרטים), כפירוש הבעש"ט ביושב תהלות ישראל, שתהלות ישראל הם פרנסתו של הקב"ה כביכול שעליהם הוא יושב. דענין הפרנסה הוא דוגמת הפרנסה כפשוטה שעל ידה נעשה חיבור הנפש עם הגוף בפנימיות, שהגוף חי מהנפש.

יו"ד) **ועפ"ז** יש לבאר גם מ"ש בהמאמר דהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח, שבכדי שהגילוי דאוצר העליון יפעול במדת הנצח שבאדם, שיהי' בכחה לנצח את המנגדים, הוא ע"י שהתגלות והמשכת האוצר תהי' (בדוגמת התלבשות) במדת הנצח. וע"פ מה שנת"ל בענין ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, שבכדי שההמשכה תהי' באופן דוגמת התלבשות (יושב מענין פרנסה) בענינים פרטים, הוא ע"י עבודה ששייכת לאותו הענין שבו היא ההמשכה [הגם שבנוגע לההמשכה עצמה (המשכת העצמות) אין שייך לומר שהיא נמשכת ע"י עבודה שבדוגמתה], יש לומר, שעד"ז הוא בהענין דהתגלות והמשכת אוצר העליון, שבכדי שהתגלות וההמשכה תהי' במדת הנצח שבאדם באופן שהגילוי יפעול בה, הוא ע"י העבודה דנצח. ויש לומר, דזהו מ"ש בהמאמר "במדת הנצח יכולים להגיע לאוצר העליון פירוש דהתגלות והמשכת אוצר העליון היא במדת הנצח", שהכוונה ב"פירוש כו"י היא, דזה שהנצח מגיע באוצר העליון הוא לא שהנצח מגיע בהאוצר באופן שמעורר המשכת וגילוי האוצר [בדוגמת אתעדל"ת שמעוררת אתעדל"ע], כי בבחינת האוצר אין אתעדל"ת מגעת לשם [וגם עבודה הבאה מעצם הנפש שמגעת בפנימיות א"ס הוא רק באופן דהעלאה, וההמשכה היא רק שנמשך גילוי מבחינת הפנימיות ולא הפנימיות עצמו], ולכן מפרש דזה שהנצח מגיע באוצר העליון הוא (לא שמעורר את התגלות וההמשכה עצמה, אלא) שהתגלות וההמשכה תהי' במדת הנצח.

יא) **וממשיך** בהמאמר, שהטעם על פתיחת האוצרות בעת המלחמה הוא, כי עיקר ענין המלחמה הוא הנצוח. ויובן זה ע"פ מה שמבאר אדמו"ר האמצעי בארוכה⁷⁰ בענין גודל העילוי והיוקר של האוצרות (ושאעפ"כ, בכדי לנצח מלחמה מבזבז המלך את כל האוצרות), דגם כשלפעמים חפץ המלך להראות לשר גדול אוהבו וריעו כנפשו הכלי יקר וכיו"ב שנמצאים אצלו, לא יקח מהאוצרות הטמונים מכבר כמה מאות שנים. ורק לפרקים רחוקים מאד, כשעושה משתה ושמחה ביום חתונתו או חתונת בנו וכיו"ב, אז יצווה להוציא גם הכלים היקרים הטמונים

שלאכאורה אין שייך שהעבודה דתהלות ישראל מגעת לדרגת אתה קדוש (כנ"ל בפנים ובהערה 65) — יש לומר, שהענין ד"אתה קדוש" שבלקו"ת שם הוא אוא"ס כמו שיש לו איזו שייכות לספירות* [כמובן גם מזה שהתהלות שבלקו"ת שם היא "קריאת שמותי ית"י" השייכים למדות פרטיות**], ובהמשכה זו שייך לומר שנמשכת ע"י תהלות ישראל, משא"כ בנוגע המשכת העצמות.

70) בד"ה צדקת פרונו בתו"ח בשלח (שכב, א ואילך [בהוצאה החדשה — ח"א רכד, ב ואילך]).

(* להעיר גם מהמבואר בתו"א בהוספות קג, ג (הובא בלקו"ת שם), דזה שע"י השבחים נעשה הגילוי הוא לפי שיש כבר ע"ס הגנוחות — והרי ע"ס הגנוחות הם דוקא לאחרי עליית הרצון (המשך תרס"ו ע"י קפה. ובכ"מ). (** משא"כ ה"תהלות ישראל" בהספור דבעש"ט — הגם שההילול הוא על השפעת ענינים פרטים (בריאות, פרנסה וכיו"ב) — אינם קשורים עם תוארים אלא "ברוך השם" וכיו"ב, "המאור הוא בהתגלות".

מכבר, להראות את יקר תפארת גדולתו ועושר כבוד מלכותו. אבל גם אז, אינו מראה כל הכלי יקר שנמצאים בהאוצרות ורק חלק מהם (שאינו טמון כ"כ), וגם מכלים אלו הוא רק מראה להיושבים במשתה (ואינו נותן להם). משא"כ בכדי לנצח מלחמה, הוא מוציא (מוכר) כל הכלי יקר וכו' על הוצאות המלחמה, ואין בזה שום הגבלה, דכאשר לא מספיק ההון דאוצר שלו יקח גם מהאוצרות שאצרו אבותיו ואבות אבותיו. ומבאר שם, דזה שבכדי לנצח המלחמה הוא מבזבז את כל אוצרותיו, אין זה מפני שרוצה להרחיב גבול ארצו ע"י שכובש עוד מדינה או להרבות רכושו ע"י השלל [כי אז הי' משער כמה הון כדאי להשקיע בשביל זה, ולא הי' מוציא את כל אוצרותיו, ומכ"ש שלא הי' מבזבזם], אלא בכדי לנצח את זה שלוחם כנגדו ומנגד אליו. כי הנצחון לנצח את המנגד נוגע לפנימיות הנפש, כמבואר שם בארוכה. ויש לומר, דמ"ש בהמאמר שהטעם על פתיחת האוצרות בעת המלחמה הוא כי עיקר ענין המלחמה הוא הנצח, הכוונה בזה היא, שפתיחת האוצרות בעת המלחמה הוא לא בשביל ענין הכיבוש שיכבוש עוד מדינה וירחיב גבול ארצו, אלא בשביל הנצח, שזה (נצח) הוא עיקר ענין המלחמה. ועד"ז הוא גם בהנמשל, דזה שנותנים לישראל (ובאופן דכזבו⁷¹) האוצר שלמעלה בכדי לנצח את המלחמה הוא לא בכדי לכבוש את העולם ולעשותו דירה לו ית', שע"ז תושלם הכוונה שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, כי אם, בשביל הנצחון, לנצח את המנגד.

יב) ובזה יובן מה שמביא בהמאמר, דאיתא במדרש תהלים עה"פ⁷² תודיעני אורח חיים גו', אמר דוד לפני הקב"ה תודיעני אורח חיים כו', אמר הקב"ה לדוד חיים את בעי צפה לתורה כו'. ובמדרש רבה⁷³ איתא, שובע שמחות את פניך⁷² (אל תקרי שובע אלא שבע⁷⁴) אלו ז' כתות צדיקים שעתידין להקביל⁷⁵ פני שכינה כו', מי מודיענו איזו כת החביבה והנעימה שבהן כו' (אלו) שהן עתידין לעמוד בימינו של הקב"ה, הה"ד⁷² נעימות בימינך נצח. וצריך ביאור, דלכאורה, ההוכחה על השייכות דנצח לישראל היא מסיום הכתוב נעימות בימינך נצח, דלפי פירוש המדרש קאי זה על ישראל, ולמה מביא בהמאמר גם פירוש המדרש על הכתוב תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך⁷⁶. וע"פ הנ"ל יש לומר הביאור בזה, דג' הענינים שבהפסוק (תודיעני אורח חיים, שובע שמחות את פניך, נעימות בימינך נצח)

71) משא"כ נתינת האוצרות שלא באופן דכזבו — היא גם בכדי להשלים הכוונה דדירה בתחתונים, כדלקמן הערה 84.

72) תהלים טז, יא.

73) ויק"ר פ"ל, ב. ולהעיר שענין זה* איתא גם במדרש שוח"ט שם, אבל בהמאמר הובא זה מויק"ר. ובמדרש תהלים (הוצאת באב"ע) קיצר בזה.

74) מדרש תהלים שם.

75) כ"ה בויק"ר שם. ובמדרש תהלים שם "שעתידים לראות".

76) ובפרט שבויק"ר שם (ששם מפרש הענין דנעימות בימינך נצח) מפרש "תודיעני אורח חיים" באופן

אחר.

* הפירוש דשובע שמחות את פניך, משא"כ הפירוש דנעימות בימינך נצח (ובמדרש תהלים הוצאה הנ"ל הובא גם ענין זה, אבל בקיצור).

הם ג' ענינים בעבודתם של ישראל, שעל ידם מתגלים האוצרות שלמעלה. ותודיעני אורח חיים הו"ע עסק התורה (חיים את בעי צפה לתורה), שהוא דוגמת מתן תורה (מה להלן באימה ובריאה כו' אף כאן כו'⁷⁷), שבשעת מתן תורה, יום חתונתו זה מתן תורה⁷⁸, נתגלו מהאוצרות שלמעלה, בדוגמת מלך בו"ד שביום חתונתו מגלה מאוצרותיו⁷⁹. שובע שמחות אלו ז' כתות צדיקים כו' הוא העבודה דישראל לעשות את העולם לדירה לו ית'. דזהו ז' כתות צדיקים (ז' דוקא), כי מכיון שכל עניני העולם הם במספר שבע, לכן גם עבודת הצדיקים (ועמך כולם צדיקים) לעשות את העולם לדירה לו ית' נחלקת לז', שבע כתות צדיקים⁸⁰. ויש לומר, דזהו גם מה שהצ"צ ברשימותיו לתהלים עה"פ⁸¹ מביא מרו"ל זה (דשובע שמחות הוא שבע כתות של צדיקים) בהמשך לדרשת רו"ל⁸² דשובע שמחות הם ז' הנימין שהיו בכנור של בית המקדש, כי הכוונה העולם הוא ישראל יעשו אותו למקדש לו ית' (כמובן גם מההמשך דההילולא בפירוש הכתוב ועשו לי מקדש), וז' הנימין דהכנור שבבית המקדש הם השלימות דז' הענינים של כללות העולם⁸³. וזהו שהענין דז' כתות של צדיקים בא בהמשך לענין דז' הנימין של הכנור דבית המקדש, כי העבודה דז' כתות צדיקים היא לעשות את העולם למקדש לו ית'. וענין זה (שהעולם נעשה למקדש ודירה לו ית') הוא בדוגמת המלחמה בכדי להרחיב גבול ארצו, שגם בשביל זה מוציא מאוצרותיו⁸⁴, אבל לא באופן דבזבוז. נעימות בימינך נצח הו"ע הנצחון דישראל שמנצחים את המנגד, שעבודה זו היא החביבה והנעימה (נעימות) של כל ז' העבודות, שבשביל זה נותנים את כל האוצרות, ובאופן דבזבוז (למעלה מחשבון).

(ג) **וממשיך** בהמאמר, דאיתא במדרש⁸⁵, דנעימות בימינך נצח זה הלולב שניקח בימין, שע"ז הנצחון הוא בגילוי. וכדאיתא במדרש⁸⁶ משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנו ידעין מאן הוא נוצח אלא מאן דנסיב באיין (לולב והדס⁸⁷) בידי אנו ידעין דהוא נצוחיאי, כך ישראל כו' אנו יודעין דישראל אינון

77) ברכות כב, א. וראה תו"א יתרו סז, ב. תו"ח יתרו שע, ב ואילך [בהוצאה החדשה — ח"ב רנג, ב ואילך]. וראה גם תו"א ויצא כא, ב. שם כב, ב. תו"ח ויצא כד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

78) שה"ש ג, יא. תענית כו, ב (במשנה). ועד"ז בפרש"י עה"פ.

79) ראה ד"ה צדקת פרזונו בתו"ח שם (שכו, כ [בהוצאה החדשה — ח"א רכא, ב ואילך]).

80) ראה ויק"ר שם דפניהם [של שבע כתות] דומות לחמה ולבנה כו' — ז' ענינים שבעולם.

81) יהל אור (להצ"צ) ע' מט.

82) ערכין יג, ב. במדב"ר פט"ו, יא.

83) להעיר מלקו"ת תוריע כא, ד. שז' הנימין דהכנור דבית המקדש הם ז' המדות "הנק' ימי עולם".

ובהמשך הענין שם דנצח שייך לנימא השמינית (למנצח על השמינית) שלמעלה מ"ימי עולם".

84) ואף שההון שמוציא בכדי להרחיב גבול ארצו הוא לפי ערך גודל המדינה שרוצה לכבוש (כנ"ל סי"א)

— יש לומר, דבנמשל, מכיון שנתאווה כו' דירה בתחתונים, דענין "נתאווה" הוא למעלה מטעם והגבלה —

הרי אין שיעור כלל כמה הון כדאי להשקיע בשביל זה. אלא שאעפ"כ, זה קשור עם "חשבון" (שבשביל הענין

ד"דירה בתחתונים" כדאי להוציא כל האוצרות) ואין זה באופן דבזבוז, משא"כ נתינת האוצרות בשביל הנצחון

— אינה קשורה עם "חשבון", כ"א בזבוז. ולהעיר גם מד"ה באתי לגני היתשכ"ח ס"ג (לעיל ע' שט).

85) ויק"ר שם, ג. וראה מ"כ שם.

86) ויק"ר שם, ב.

87) במדרש שם "לולביהן ואתרוגיהן". ומ"ש בהמאמר "לולב והדס" — יש לומר, כי בהמאמר הובא

נצוחי. ויש לומר, דזה שמביא (מהמדרש) ולית אנן ידעין מאן הוא נוצח⁸⁸, הוא, כי מכיון שכל ענין הנצחון הוא לנצח את המנגד, הרי כל מה שהמנגד הוא בתוקף יותר, הנצחון הוא ביותר. ולכן מביא בהמאמר "לית אנן ידעין כו", היינו שהמנגד הוא בתוקף כ"כ עד שיכול להיות ספק שהוא יהי' המנצח ח"ו, וכשמנצחים המנגד כשהוא בתוקף, אז הוא אמיתית ועיקר ענין הנצחון. ועפ"ז יובן גם מ"ש בסיום וחתום הפרק דענין הנצחון הוא להיות אתכפיא סט"א, אתכפיא דוקא, אף שבתחלת ההמשך אומר (כו"כ פעמים) "אתכפיא ואתהפכא"⁸⁹, כי ענין ועשו לי מקדש שבזה מדבר בתחלת ההמשך, נעשה בעיקר ע"י העבודה דאתהפכא, דע"י שהאדם מהפך את נפש הבהמית שלו לקדושה, נעשה כן גם בעולם⁹⁰, שהעולם נהפך להיות מקדש ודירה לו ית'. משא"כ ענין הנצח (דכל מה שהמנגד הוא בתוקף יותר הנצחון הוא ביותר, כנ"ל) הוא בעיקר ע"י העבודה דאתכפיא סט"א בעודה בתקפה ובגבורתה⁹¹. וזהו גם מה שמסיים בהפרק "ובשביל זה הוא התגלות אוצר העליון", שעיקר התגלות האוצר ובאופן דבזבזו הוא בשביל העבודה דאתכפיא דוקא⁹².

ויש לקשר זה עם המבואר בהמאמר⁹³ דהגם שמסירת האוצר הוא ע"י שרים ופקידים דוקא, הכוונה פנימית הם האנשי חיל, כי ההפרש בין אתכפיא לאתהפכא הוא, כמו שמבאר אדמו"ר מהר"ש⁹⁴, דאתהפכא הוא שמואס ברע, וכן עבודתו בהקו דועשה טוב היא כמ"ש⁹⁵ חפץ מאד, שהוא חפץ במצוות בחשק ורצון, דענין זה הוא רק בצדיקים (שרים ופקידים), משא"כ אתכפיא הוא, דהגם שאינו מואס ברע, וגם בנוגע לועשה טוב אין לו חשק ורצון במצוות, מ"מ הוא כופה את עצמו להיות סור מרע ועשה טוב, בדרך נצחון. וענין זה שייך לכל אחד מישראל (אנשי חיל), כדאיתא בתניא⁹⁶ דאתכפיא סט"א בעודה בתקפה ובגבורתה היא מדת הבינונים, דמדת הבינוני

ענין זה (שבויק"ר פ"ל, ב) לבאר הענין ד"נעילות בימינו נצח" (שבויק"ר שם, ג), ולכן אומר "לולב והדס" — ומשמית לשון המדרש "לולביהן ואתרוגייהן" — כי האתרוג הוא בשמאל.

הטעם שנקט "לולב והדס" ומשמית ערבה — ראה לקמן הערה 103.

88) אף שלכאורה נוגע כאן רק החיוב, "מאן דנסיב כו" נצוחייהא.

89) בפ"א. ובפ"ג בתחלתו "אתכפיא המביא ומעלה לבחי' אתהפכא" [ובסוף הפרק "אתכפיא, והעיקר המביא לידי אתהפכא"]. ובפ"ג בתחלתו, ובפ"ה (כו"כ פעמים*), וגם בד"ה היושבת בגנים בתחילתו (לפני פ"ו) — מביא רק הענין ד"אתהפכא".

90) ראה לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב.

91) ראה תניא פכ"ז (לד, סע"א) — הובא באוה"ת שבערה הבאה.

92) ראה אוה"ת בשלח ד"ה צדקת פרונו ס"ה (ע' תרעט). וראה גם ד"ה א"ר אושעיא כו' צדקת פרונו

תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ס"ע נח ואילך).

93) בפ"ט. וראה גם לעיל פ"א.

94) סה"מ תרכ"ט שם.

95) תהלים קיב, א.

96) פכ"ז (לד, א).

(* בסיום פ"ה כ"ד אתכפיא סט"א. אבל הכוונה שם היא להמאמר "כד אתכפיא סט"א", ומפרש "שפועל להפוך".

היא מדת כל אדם⁹⁷. ויש לומר, דזהו גם הקשר דנצח ישראל עם לולב ומיניו, דהמינים שבלולב מורים על הסוגים דישׂראל⁹⁸, וגם סוג הכי תחתון שבישראל שנמשל לערבה שאין בה לא טעם ולא ריח יש בהם כח הנצחון, ואדרבא, דוקא בערבה כח הנצחון הוא ביותר [וכידוע⁹⁹ שנצח והוד הם בדי ערבות שאין בהם לא טעם ולא ריח], ועי' שהערבות מעוררים את כח הנצחון (לנצח את היצר בעודו בתקפו ובגבורתו), הם מתקשרים עם ההדסים והלולב¹⁰⁰, ועל ידם נמשך בהם גם מעין¹⁰¹ הענין דאתהפכא¹⁰², ועי' יודעים דישׂראל אינון נצוחי'א¹⁰³, שהנצחון הוא בגילוי לעין כל.

(ד) **וביאור** העילוי דההמשכה (בזבזו האוצרות) שעל ידי העבודה דאתכפיא דוקא בפרטיות יותר, יובן ע"פ מ"ש אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁰⁴ בביאור המאמר כד אתכפיא ס"ט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דהטעם על זה שע"י אתכפיא ס"ט"א נמשך אור נעלה כזה שנק' בשם "אסתלק" להיותו אור מקיף "שמסולק מבחי' הפנימיות"¹⁰⁵ הוא, כי יתרון האור הוא מן החושך דוקא, שע"י בירור החושך נמשך תוספות אור, שלמעלה מהאור שנמשך בסוד שרש שנמדד ונקצב לפי ערך העולמות. ומבאר שם, דזהו הטעם על זה שהאדם מקבל חיות מהמאכלים דדצ"ח, דע"י שפועל בעצמו שלא להימשך אחר התענוג הגשמי שבהמאכל אלא שכוונתו תהי' לשם שמים שבכח האכילה ילמד ויתפלל [שבכדי שיפעול בעצמו שכוונתו בהאכילה תהי' באמת לשם שמים צ"ל תחלה העבודה דתפלה בהתבוננות כזו שמוכנת גם לנה"ב, שגם נה"ב תבין ותשיג שצריך לרצות באלקות ולא בחומריות העולם], שע"י מברר את המאכל שמפריד ממנו את הרע ומעלה את הטוב, הנה ע"י בירור זה, נמשך לו תוספות אור, בחינת המקיף. וזהו כד אתכפיא ס"ט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, כי המשכת המקיף היא ע"י בירור החושך דוקא. ולהעיר, דמזה שמבאר שם שפירוש כד אתכפיא ס"ט"א הוא בירור החושך [ובפרט מהדוגמא דבירור המאכל ע"י שאוכל לשם שמים, שזה בא לאחרי הבירור דנה"ב ע"י עבודת התפלה], מובן, שגם במאמר זה¹⁰⁶ מפרש שהכוונה בכד אתכפיא ס"ט"א היא (בעיקר) לאתכפיא שמביא לידי אתהפכא.

97 תניא רפי"ד.

98 ויק"ר פ"ל, יב.

99 זהר ח"א רסב, א. ח"ג קצג, ב. ועוד.

100 ראה אוה"ת בשלח שם ס"ג (ע' תרעו).

101 אבל רק "מעין", באופן שגם אז יש בהם העבודה דאתכפיא. ולהעיר מתניא ספכ"ז "סופו להיות קדוש ומובדל באמת מהס"א", שאין זה סותר למש"ש לפני זה (לד, א) "אולי לכך נברא וזאת עבודתו לאכפיא לס"א תמיד" — כי זה סופו להיות קדוש ומובדל אינו בנוגע כל הענינים.

102 כי ע"י התקשרותם עם הצדיקים (לולב והדסים) נמשך בהם גם ענין הגילויים ועי' יש בעבודתם גם מעין הענין דאתהפכא.

103 משא"כ לפני"ז. ועפ"ז יש לברר מ"ש בהמאמר ד"באין" הוא לולב והדס, ולא ערבה — כי בהמאמר שם "ואז הוא הנראה דנצח", והגילוי דנצח (שבהערבה) באופן שנראה לעין כל נעשה ע"י הלולב וההדסים.

104 ד"ה ראה החילותי אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' קנו ואילך).

105 כ"ה הלשון בשה"מ שם ס"ע קנט.

106 כבהמשך ההלולא בתחלתו (כנ"ל הערה 89). משא"כ בתו"א ויקהל פט, ג"ד.

וממשיך בהמאמר, דצריך להבין, הרי גם ע"י העבודה דנפש האלקית מצד עצמה, כמו בעבודת התפלה בהתבוננות באלקות בענינים שאינם שייכים לנה"ב וכן בעסק התורה, נמשך תוספות אור בנפש האלקית, דכל תוספות אור [ובפרט שהתוספות אור שנמשך ע"י התפלה ועסק התורה הוא תוספות שמרובה על העיקר] הוא מהאור מקיף, ומהו היתרון שנעשה ע"י בירור החושך דוקא. [ויש לומר, דזה שמביא בהמאמר דוגמא מעבודת התפלה (עבודה) ועסק התורה ולא מקיום המצוות (גמ"ח)], כי המצוות, מכיון שענינם הוא¹⁰⁷ ציוויים להאדם והכוונה בהם היא בכדי לצרף את הבריות¹⁰⁸, בהכרח שהבירור שנעשה על ידם בהגוף ונה"ב הוא בגילוי קצת (גם כשקיום המצוות שלו היא באופן דעבודת הנשמה מצד עצמה¹⁰⁹), משא"כ עסק התורה, מכיון שהתורה היא דבר ה', חכמתו של הקב"ה, אלא שירדה למטה ונתלבשה בשכל האדם, לכן אפשר שלא יהי' נרגש הבירור והזיכוך דמוח הגשמי שנעשה עי"ז, לכן בעסק התורה¹¹⁰ שייך יותר שיהי' עסק מצד הנשמה]. ומבאר בזה, דבמקיף יש שתי מדריגות. כידוע¹¹¹, שבהעלם [דמקיף הוא בחינת העלם] יש שתי בחינות. העלם שישנו במציאות, כמו האש שבתוך הגחלת, שעם היותו נעלם ומכוסה בהגחלת הוא מציאות אש, שלכן ע"י המים יכבה האש שבהגחלת, והעלם שאינו במציאות, כמו האש שבצור החלמיש שלא יכבה לעולם מפני שאינו במציאות אש. והחילוק שבין שתי בחינות אלה הוא גם באופן התגלותם מהעלם. דהוצאת וגילוי האש מהגחלת היא ע"י נפיחה במפוח, והוצאת האש מהצור היא ע"י הכאה ביגיעה דוקא. וזהו היתרון בהמקיף שנמשך ע"י בירור החושך דוקא, דהמקיף שנמשך ע"י העבודה דנפש האלקית הוא מקיף השייך לפנימי, ובכללות — העלם שישנו במציאות, שלכן המשכתו והתגלותו היא ע"י העבודה דנה"א מצד עצמה (שאינן בזה יגיעה כ"כ, בדוגמת נפיחה במפוח), משא"כ המקיף שנמשך ע"י העבודה דבירור החושך, שהיא יגיעה גדולה, הוא המקיף שאינו שייך לפנימי, ובכללות — העלם שאינו במציאות, העלם העצמי. וזהו כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כו', העלם העצמי שמסולק מבחינת הפנימיות לגמרי.

ועפ"ז יובן גודל העילוי דההמשכה שע"י אתכפיא סט"א, כי העבודה דאתכפיא סט"א בעודה בתקפה ובגבורתה [ובפרט האתכפיא בענינים אלו שבאה ע"י מלחמה עצומה¹¹²] היא יגיעה גדולה ועצומה עוד יותר מהיגיעה שבעבודת הבירורים, ולכן, ההעלם שנמשך עי"ז (אסתלק יקרא דקוב"ה) הוא נעלה יותר גם מההעלם שנמשך ע"י עבודת הבירורים ("אתכפיא" שבמאמר הנ"ל).

(107) ראה לקו"ש ח"ט ע' 65. ובכ"מ.

(108) ב"ר רפמ"ד. וש"נ.

(109) היינו שכוונתו בקיום המצוות באברי הגוף היא לא בכדי לברר את הגוף, והגוף (אצלו) הוא רק "אמצעי" שעל ידו תקיים הנשמה את המצוות — ראה תורת שלום ע' קכו. ד"ה באתי לגני ה'תשי"ב ס"ד (לעיל ע' רפב).

(110) ועד"ז בעבודת התפלה, מכיון שההתבוננות היא באלקות.

(111) ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' פ ואילך. סה"מ ה'ש"ת ע' 23. ובכ"מ.

(112) ראה תניא פ"ל (לט, א).

(טו) **והנה** מעלה זו בהעבודה דאתכפיא, מכיון שההמשכה היא ע"י עבודה ויגיעה¹¹³ (בדוגמת הוצאת האש מהצור ע"י הכאה¹¹⁴), היא בדוגמת ההמשכה שע"י היגיעה דעבודת הבירורים, אלא שהיא נעלית יותר. אמנם, עיקר המעלה דאתכפיא ס"א הוא, שהעבודה דאתכפיא ס"א בעודה בתקפה ובגבורתה היא בדרך נצחון, שע"י הוא התגלות אוצר העליון, דגילוי זה הוא מלמעלה ואין אתעדל"ת מגעת לשם. ועוד ענין בזה, שגילוי זה נמשך בפנימיות (המעלה באתעדל"ע שנמשכת ע"י אתעדל"ת¹¹⁵), וכנ"ל (סעיף יו"ד) שהתגלות והמשכת האוצר הוא כמו בהתלבשות במדת הנצח שבאדם. אלא שעכשיו, שהנצחון אינו בגילוי עדיין (שהרי נמצאים עדיין באמצע המלחמה), זה שנרגש בהאדם בגילוי הוא לא האוצר עצמו רק התוצאה מזה, שבכחו לנצח את המנגד. ובגמר הנצחון, כשהנצחון יהי' בגילוי, אז יהי' נרגש בגילוי האוצר עצמו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

113) להעיר מתו"א שבהערה 106 (פט, סע"ג) שההמשכה שע"י אתכפיא ("אסתלק יקרא דקוב"ה") הו"ע אתעדל"ע הבאה ע"י אתעדל"ת.

114) להעיר שמשל זה (דהוצאת האש מהצור ע"י הכאה) מובא בנוגע לדרגות שונות בבחינת העולם (ובמילא, גם באופן היגיעה).

115) ראה לקו"ת ויקרא ב, ג. שה"ש כד, ב. ובכ"מ.